

FILOSOFIE

Voelt u terrafurie, of veeleer eutierra?

Katrien Schaubroeck

De milieufilosoof Glenn A. Albrecht is de bedenker van een rist nieuwe woorden. Hij wil helpen vatten wat we voelen bij het denken en praten over de wereld, zodat het ons verbindt en aanzet tot actie.

“*Aarde-emoties* is moeilijk samen te vatten.” Zo opende de Australische milieufilosoof Glenn A. Albrecht vorige week de Frederik van Eedenlezing tijdens de Internationale School voor Wijsbegeerte in Leusden. De Nederlandse psychiater en schrijver Frederik van Eeden was een wereldverbeteraar. Hij dacht dat filosofen konden meebouwen aan een meer vredevolle, betere samenleving, en in zijn kolonie Walden, die bestond tussen 1898 en 1907, propageerde hij handenarbeid en een nauw contact met de natuur. De leden van die commune werden weggezet als holbewoners en keuterboertjes. Albrecht leek de zielsverwantschap met Van Eeden niet te vermoeden toen hij zichzelf trots een “boerenfilosoof” noemde.

Albrecht werd bekend dankzij het begrip ‘solastalgie’, vertaald als ‘troostwee’: het verlies van het thuisgevoel, omdat de omgeving verwoest werd

Albrecht werd bekend dankzij het begrip ‘solastalgie’, vertaald als ‘troostwee’, dat hij in 2003 bedacht. Daarmee bedoelde hij het verlies van het thuisgevoel, niet omdat jij je thuis verlaat (zoals bij nostalgie of heimwee), maar omdat je leefomgeving verwoest wordt door natuurrampen of door de exploitatie van de natuur door multinationals, zodat jij je niet meer verbonden kunt voelen met de plek die je als thuis beschouwt. Het woord raakte wereldwijd een gevoelige snaar, en het werd zelfs opgevoerd in klimaatrechtszaken.

In *Aarde-emoties* zijn twee hoofdstukken gewijd aan de introductie van nieuwe woorden die Albrecht bedacht om een heleboel verschillende negatieve én positieve gevoelens over de aarde te vatten. Sommige woorden lijken op dit moment nog vergezocht, maar mijn inschatting is dat, net als dat het geval was bij ‘solastalgie’, ook woorden als ‘klimaatangst’, ‘ecoverlamming’, ‘terrafurie’ (boosheid op wie het bevel voert over de vernietiging van de aarde), ‘symbiofilie’ (liefde voor het samenleven), ‘eutierra’ (een diep gevoel van verbondenheid met de aarde) wereldwijd zullen resoneren en inspireren.

Want dat is wat een nieuw woord kan doen: het geeft een naam aan een vaag gevoel, het verleent er bestaansrecht aan en laat het naar buiten treden als iets dat mensen met elkaar

verbindt en mogelijk aanzet tot actie.

Dat 'troostwee', als negatief concept, makkelijk weerklank vond terwijl mensen het moeilijker hebben om uiting te geven aan hun liefde voor het leven of hun liefde voor een stukje natuur nabij hun woonst, stemt Albrecht niet cynisch. Hij is hoopvol en spiegelt ons het 'symbioceen' voor, een tijdperk waarin mensen in harmonie leven met al wat leeft. Ons huidige tijdperk beschrijven als het antropoceen lijkt hem te berustend. "Als mens wil ik niet worden vereenzelvd met een periode in de geschiedenis van de aarde waarin een handvol roekeloze mensen de fundamenteën van het leven voor alle andere mensen en niet-menselijke wezens vernietigen." Zijn boosheid (of 'terrafurie') richt zich voornamelijk tegen wie hij "de patriarchen van het antropoceen" noemt (Elon Musk, Jeff Bezos, Richard Branson), die misschien een te gemakkelijke schietschijf vormen.

Schrijf een symbiografie

Ook in zijn oppositie van goede krachten (die levensbevestigend zijn) tegenover kwade krachten (die levens verwoesten) klinkt Albrechts analyse mij iets te simpel. Chemotherapie zou ik immers geen kwade kracht noemen, en ook in andere gevallen moet het leven van het ene organisme soms wijken voor dat van het andere. Maar die nuances zou Albrecht ook niet bestrijden, zijn doel is grootser: hij wil mensen raken en met hulp van evocatieve, emotioneel engagerende termen goede ontwikkelingen opwekken.

Hij nodigt zijn lezers uit om zelf termen te bedenken om hun emotionele relatie met de natuur te beschrijven. Heel behulpzaam daarbij is de opdracht om een 'symbiografie' te schrijven, een levensverhaal waarin je niet jezelf centraal stelt (zoals in een autobiografie), maar de relaties die je in je leven hebt gehad met andere levende wezens, inclusief dieren en planten. Door opmerkzaam te worden voor onze verwevenheid met de natuur, leren we niet alleen open te staan voor het idee dat we deel uitmaken van iets groters dan onszelf, maar ook voor de waarheid dat wij een vitale schakel zijn in een werkelijkheid die veel kleiner is dan wijzelf. "Onze identiteit en levensloop zijn immers net zozeer verbonden met microben, bacteriën en microbiomen, als met macrobiomen zoals de diverse ecosystemen waarin we wonen en bewegen." Sinds de pandemie beseffen we dit maar al te goed, maar de kunst bestaat erin om niet alleen onze fysieke gezondheid, maar ook onze emotionele en mentale gezondheid in nauw verband te zien met de toestand van de aarde.

GLENN A. ALBRECHTAarde-eroties Vertaald door Joris Capenberghs. Noordboek, 336 blz., € 34,90 Oorspr. titel:

'Earth Emotions'

Bron artikel: De Standaard, 27 april 2024, https://www.standaard.be/cnt/dmf20240425_95613669. Dit artikel werd gereproduceerd met toestemming van de uitgever, alle rechten voorbehouden. Elk hergebruik dient het voorwerp uit te maken van een specifieke toestemming van de beheersvennootschap License2Publish: info@license2publish.be